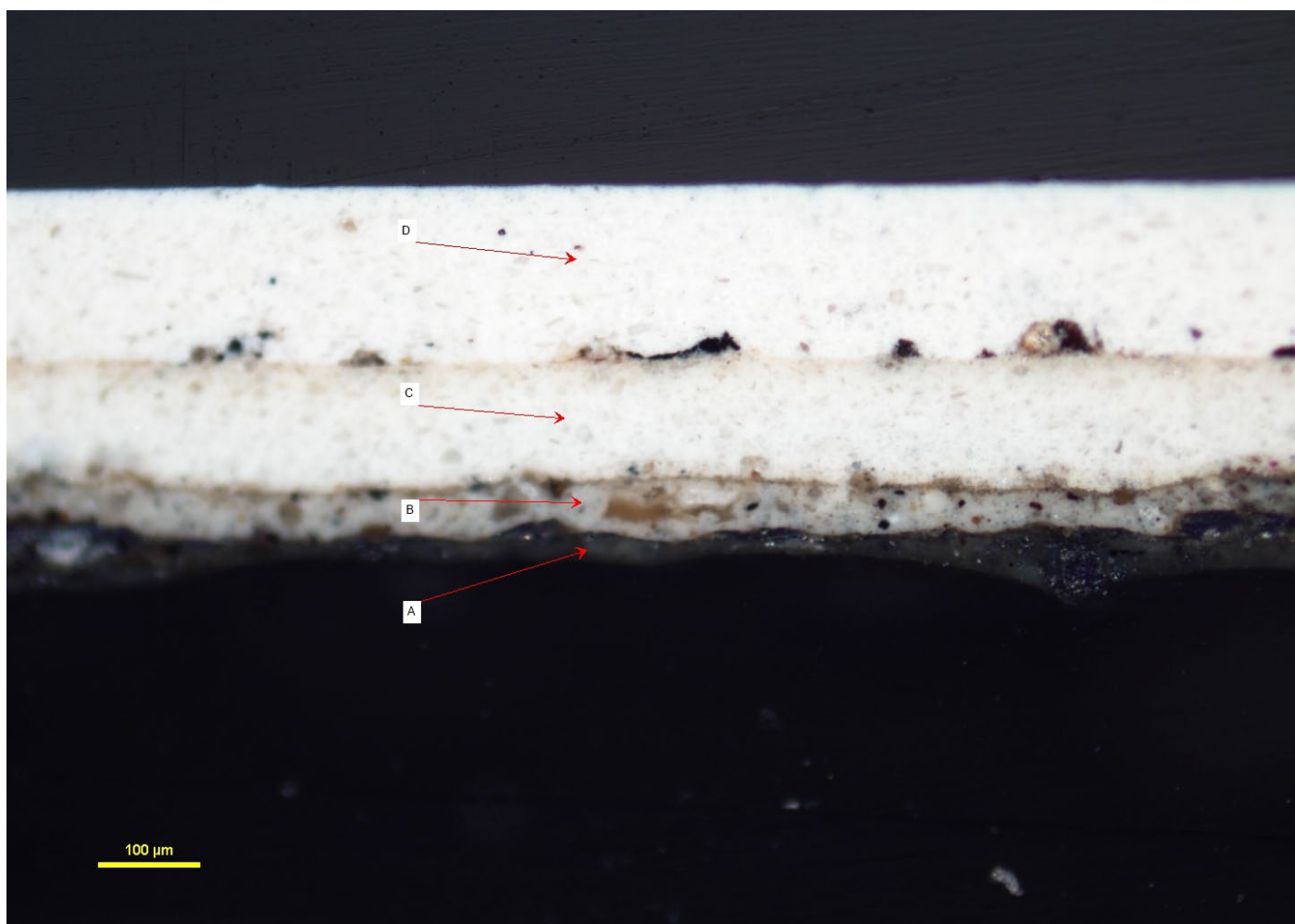

FARGEUNDERSØKELSE AV STÅLVINDU

Stortingsgata 28, Oslo

Anne Braun, konservator NKF-N

Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU)
 Storgata 2, Postboks 736 Sentrum, 0105 Oslo
 Telefon: 23 35 50 00
www.niku.no

Tittel Fargeundersøkelse av stålvindu Stortingsgata 28, Oslo	Rapporttype/nummer NIKU Rapport 2023/200	Publiseringsdato 20.03.2023
	Prosjektnummer 1022580	Sider 9
	Avdeling Konservering	Tilgjengelighet Åpen
Forfatter(e) Anne Braun, konservator NKF-N	ISSN 2703-7797 ISBN 978-82-8101-347-6	Oppdragstidspunkt / periode utført Mars 2023
	Forsidebilde Tversnitt av malingslagene fra stålvindu, Anne Braun, NIKU	

Prosjektleder Anne Braun
Prosjektmedarbeider(e) Skriv her
Kvalitetssikrer Kjersti Marie Ellewsen

Oppdragsgiver / finansiert av Vedal prosjekt via DARK Arkitekter AS

Sammendrag I forbindelse med planlagte renoveringsarbeider i Stortingsgata 28 har NIKU gjort en fargeundersøkelse på et stålvindu. Formålet med undersøkelsen var å kartlegge og dokumentere tidligere fargesetting, for å gi grunnlag for valg av historisk korrekte farger og materialer ved en eventuell tilbakeføring. Undersøkelsen viser at vinduets første malingslag har vært av en grå kulør. Deretter følger to hvite strøk med maling. Dette er trolig et av vinduene som opprinnelig var i en av de to nederste etasjene.
Abstract In connection with planned renovation works at Stortingsgata 28, NIKU has carried out an architectural paint research on the surface of an iron window. The purpose of the survey was to map and document the previous colour scheme, to provide a basis for choosing historically correct colours and materials in the event of a possible return. The investigation shows that the window's first paint was a gray colour then follow two white coats of paint. This is probably one of the windows that was originally in one of the two lower floors.

Emneord Fargeundersøkelse, vindu, 1934, Stortingsgata 28
Keywords Architectural paint research, window, 1934, Stortingsgata 28

Avdelingsleder
 Kjersti Marie Ellewsen

Innholdsfortegnelse

1	Bakgrunn og metode	5
2	Kort historikk	5
3	Stålvindu i 4. etasje mot bakgården	6
4	Fargetrapper	7
5	Tverrsnitt.....	7
6	Konklusjon av fargeundersøkelse	9
7	Kilder.....	9

1 Bakgrunn og metode

I forbindelse med planlagt renoveringsarbeide i Storgata 28 i Oslo har Norsk Institutt for kulturminneforskning (NIKU) blitt bedt om å gjøre en undersøkelse av den opprinnelige fargen på et originalt stålvindu. Dette vinduet befinner seg i 4. etasje mot bakgården.

Undersøkelsen ble utført av NIKUs konservator Anne Braun den 14.3. 2023. For dette formålet ble det utført lagvise avdekkinger (fargetrapper) på vinduet og dets ramme, som viser de påfølgende malingslagene fra underlaget til fargen som er synlig i dag. Dette ble gjort mekanisk med skalpell og kjemisk med malingsfjerner.

Videre ble det tatt ut materialprøver for mikroskopiundersøkelse. Fremstilling av tverrsnitt gjør det mulig å se eksakt antall malingslag, og gir supplerende informasjon til avdekkingene.

Det første, opprinnelige malingslag ble kodet med NCS-systemet.

2 Kort historikk

Stortingsgata 28 er oppført for Odd Fellow-ordenen og sto ferdig i 1934. Bygningen er tegnet av arkitektene Gudolf Blakstad og Herman Munthe-Kaas. Den ferdige bygningen ga dem siden Sundts premie for verdifull arkitektur.

Fasadens opprinnelig gråsvarte mineralittpuss var beregnet å danne bakgrunn for fargerike neon lysreklamer som arkitektene håpet skulle få spre seg over fasadene. Bakgårdsfasadene er pusset og i dag malt gule.

Bygningens opprinnelige stålvinduer har blitt skiftet til aluminiumsvinduer mellom 1983-85, ifølge NIKUs kulturminnevurdering (rapport 25/2017), se punkt 2.4.:

«De opprinnelige vinduer var oppdelt i to høyder, der deler av nederste parti var til å åpne. Glassene var enkle, det ble funnet tilstrekkelig i forhold til oppvarmingen med radiatorer. Vindusbåndene løp sammenhengende over fasadene, i de to nederste etasjer malt mørke, i øvrige etasjer hvite i kontrast til den mørke pussen.» (Hvinden-Haug, 2017)

3 Stålvindu i 4. etasje mot bakgården

En av de sannsynligvis opprinnelige vinduene fra bygningstiden befinner seg i 4. etasje i en gang mellom bakgården og et lager.

Foto 1: Stålvindu med den malte siden

Foto 2: Stålvindu fra siden som ikke er malt inne i lagerrommet

Foto 3: Detalj på vindu

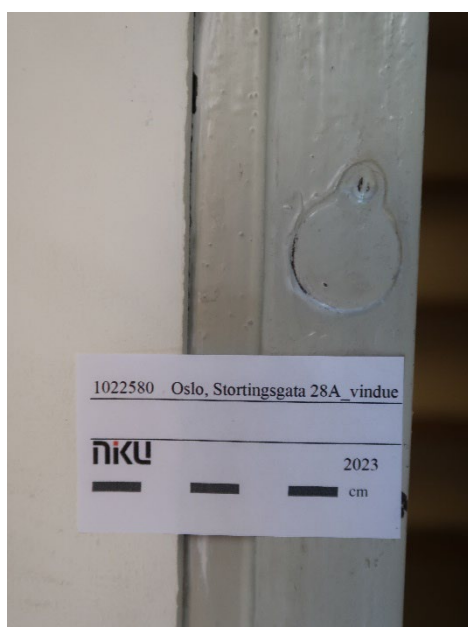

Foto 4: Detalj på vindu

Vinduet har utvendig mål på 0,95 m x 1,62 m, lysmål er 0,87 m x 1,53 m. Rammen er 4,8 cm bred. Dette vinduet har i dag en hvit farge på ene siden (bilde 1), mens inn mot lagerrommet er stålet ubemalt (bilde 2).

4 Fargetrapp

Lagvis avdekking (fargetrapp) ble utført mekanisk med skalpell og kjemisk med malingsfjerner.

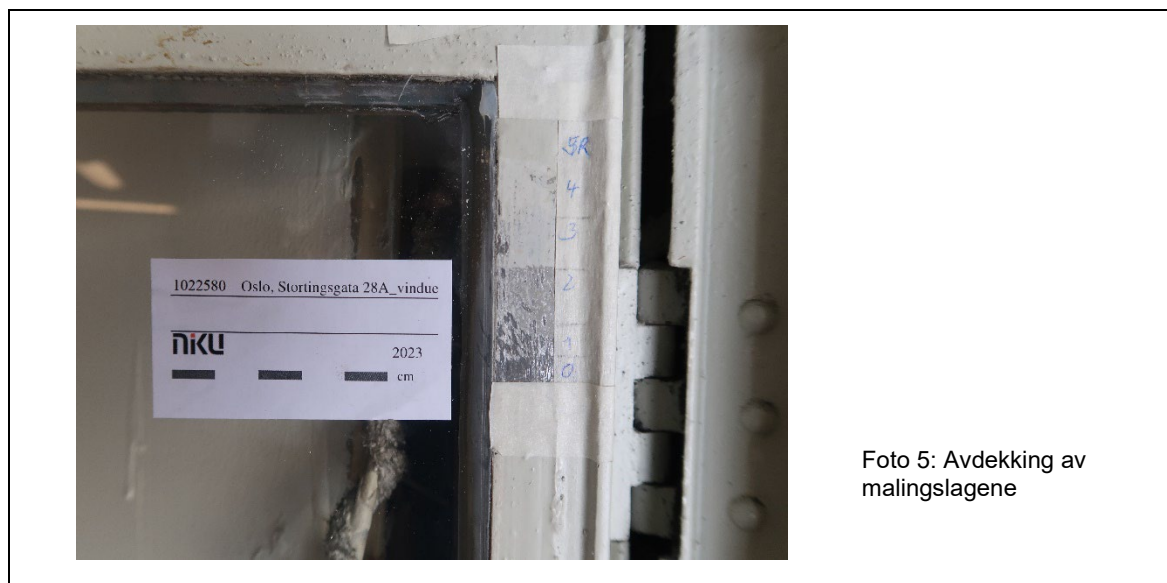

Foto 5: Avdekking av malingslagene

Nr	Lag	Farge	NCS S	Materialer	Merknader
0		Mørkgrå		Stal	
1	L1	Sølv	S2002-B	Betamønje/ Aluminiummønje	Rusthemmende behandling
2	L1	Grå	S4000-N	Linoljemaling	
3	L2	Hvit	S1002-G50Y	Linoljemaling	Med lett gulnet overflate
4=5R	L3	Hvit	S1002-G50Y	Eventuell alkydoljemaling	Resente/ Nåværende overflate. Lett gulnet.

5 Tverrsnitt

To materialprøver er hentet ut fra vinduets venstre sideramme. Begge tverrsnitt av malingslagene viser at stålet først har blitt grunnet med et sølvfarget rustbeskyttelsesmiddel¹ og deretter malt med en pigmentert grå oljefarge. Deretter følger to hvite malingslag fra to forskjellige perioder. Sistnevnte representerer nåtidig malingslag.

¹ Malingsprodusent Alf Bjerckes fabrikk produserer ved 1934 et produkt som heter Antacid, som giftfri alternativ til tidligere tradisjonelle blymønjemaling. Det er mulig at det kan være dette produktet eller et liknende produkt av aluminiumsmønje.

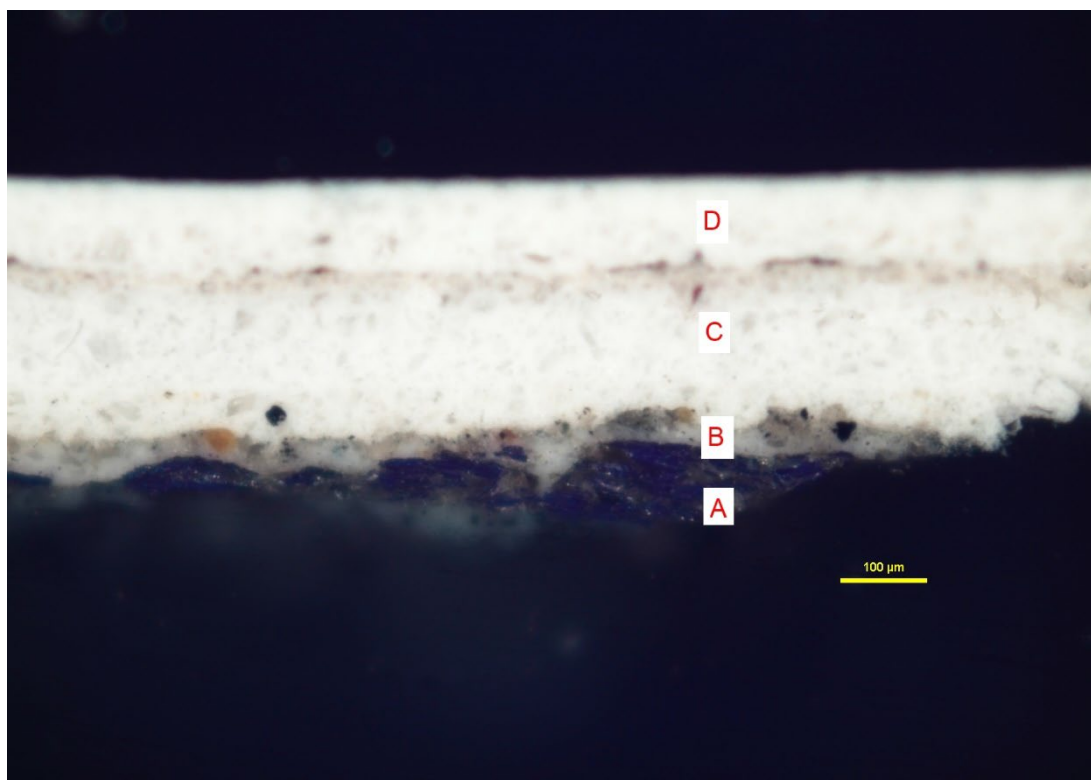

Foto 6: STG28_prøv 2_10x_14, Prøv 2 under 100x forstørrelse. Tversnitt fra prøve 2 viser fire malingslag. A = grunning troligen av sølvfarget aluminiumsmønje, B = grått malingslag, C = hvitt malingslag, D = hvitt malingslag/ nåtidig

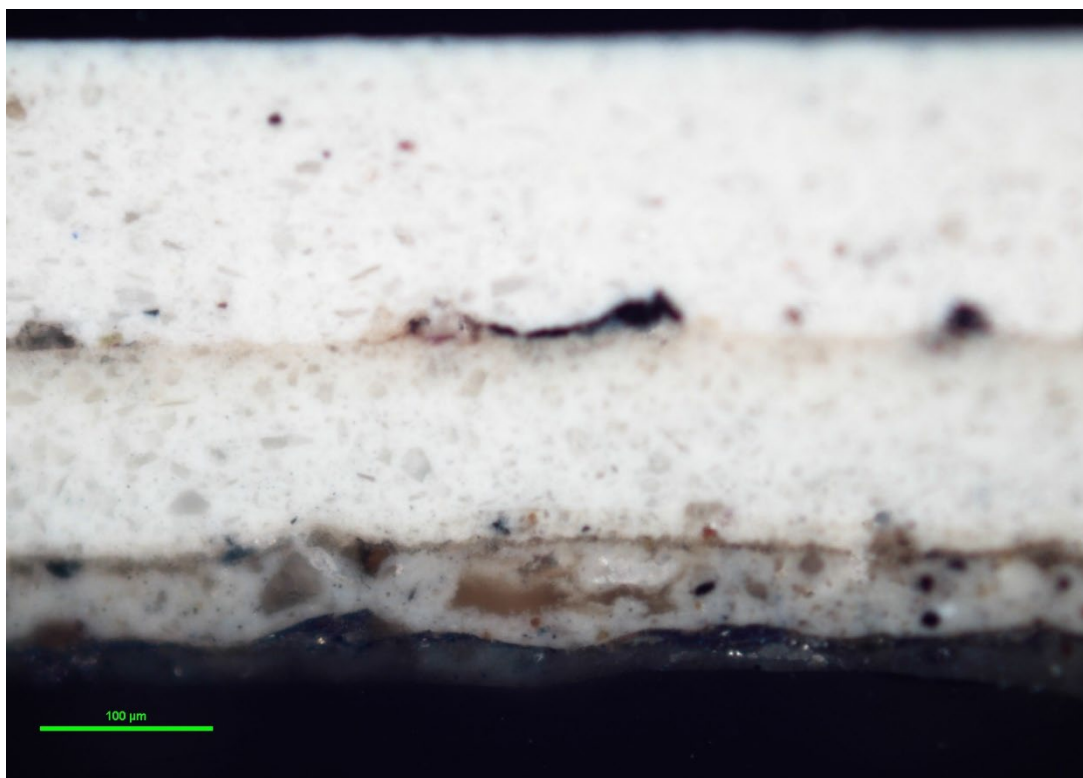

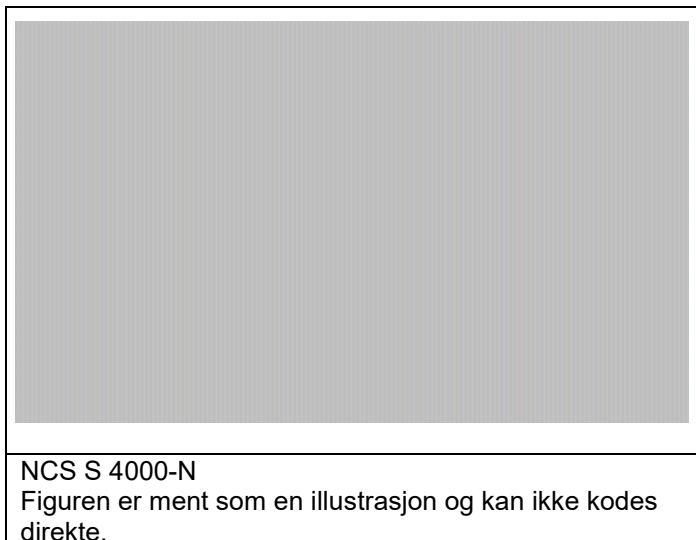
Foto 7: STG28_prøv3_20x_1. Prøv 3 under 200x forstørrelse. Fargeforskjell mellom den gråe strykning og de hvite malingene synes tydelig.

6 Konklusjon av fargeundersøkelse

Fargetrappene og tverrsnittsanalysen viser at vinduet har blitt malt 4 ganger, og 2 ganger siden den første oppføringen.

Første farge på vinduet har vært en grå kulør og kodes med N 4000-N /NCS-system.

Muligens er dette et av vinduene som var i de to nederste etasjene og tidligere ble blitt beskrevet som 'mørkt', se Hvinden-Haug, 2017, punkt 2.4.

7 Kilder

Bjercke, A. (1934). *Praktisk maling*. Akershus: Alf Bjercke A/S.

Hvinden-Haug, L. J. (2017). *STORTINGSGATA 28. Registrering og vurdering av verneverdi*. Oslo: NIKU.

Norsk institutt for kulturminneforskning er et uavhengig forsknings- og kompetansemiljø med kunnskap om norske og internasjonale kulturminner.

Instituttet driver forskning og oppdragsvirksomhet for offentlig forvaltning og private aktører på felter som by- og landskapsplanlegging, arkeologi, konservering og bygningsvern.

Våre ansatte er konservatorer, arkeologer, arkitekter, ingeniører, geografer, etnologer, samfunnsvitere, kunsthistorikere, forskere og rådgivere med spesiell kompetanse på kulturarv og kulturminner.

www.niku.no

NIKU Rapport 2023/200

NIKU hovedkontor
Storgata 2
Postboks 736, Sentrum
0105 OSLO
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tønsberg
Farmannsveien 30
3111 TØNSBERG
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Bergen
Dreggsallmenningen 3
Postboks 4112, Sandviken
5835 BERGEN
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Trondheim
Kjøpmannsgata 1b
7013 TRONDHEIM
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tromsø
Framsenteret
Hjalmar Johansens gt. 14
9296 TROMSØ
Telefon: 77 75 04 00